

4. Valeev M.Kh. (1997). Kriminalisticheskaia kharakteristika i osobennosti pervonachalnogo etapa rassledovaniia vymogatelstv [Forensic characteristics and features of the initial stage of the extortion investigation]: dyss. ... kand. yuryd. nauk. / Ufa. 238 p. [in Russian].
5. Ermolovych V.F. (2000). Sposoby i mekhanizm prestupleniia [Methods and mechanism of crime] / Pod red. Y.Y. Basetskoho. Mynsk. 122 p. [in Russian].
6. Yefimov M.M. (2015). Metodyka rozsliduvannia khulihanstva [Methods of investigating hooliganism]: monohraf. / Dnipropetrovsk : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav. 216 p. [in Ukrainian].
7. Kononenko N.O. (2016). Rozsliduvannia khulihanstva, vchynenoho pid chas provedennia sportyvno-masovykh zakhodiv [Investigation of hooliganism committed during sports events]: dyser. na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata yurydychnykh nauk. Dnipropetrovskiy derzhavnyi universytet vnutrishnykh sprav. Dnipropetrovsk. 214 p. [in Ukrainian].
8. Kuzmenko O.P. (2017). Pochatkovyi etap rozsliduvannia masovykh zavorushen [The initial stage of the investigation of the riots]: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka. Kyiv. 225 p. [in Ukrainian].
9. Kulykov V.Y. (1986). Obstanovka soversheniya khyshcheniya hosudarstvennoho y obshchestvennoho ymushchestva kak ob'ekt spetsyalnoho krymynalystycheskoho yssledovaniya [The situation of committing the theft of state and public property as an object of special forensic research]. Metodyka y psykholohiya rassledovaniya khyshcheniy hosudarstvennoho y obshchestvennoho ymushchestva : sb. nauch. tr. Sverdlovsk. pp. 91–96. [in Russian].
10. Loktionova V.V. (2012). Oznaky ob'ektivnoi storony zlochynu ta mistse sered nykh zlochynnykh naslidkiv [Signs of the objective side of the crime and the place of criminal consequences among them]. Pravo i suspilstvo. № 1. pp. 249–254. [in Ukrainian].
11. Malynyn V.B. (2005). Obektivnaia storona prestupleniia [Objective side of the crime]. Entsyklopediia ugolovnoho prava. T.4: Sostav prestupleniya. SPb. : Yzdanye professora Malynyna, 2005. pp. 237–502. [in Russian].
12. Nalutsyshyn V.V. (2006). Problemy vidmezhuвання khulihanstva vid sumizhnykh zlochyniv [Problems of distinguishing hooliganism from related crimes]. Visnyk prokuratury. № 5 (59). pp. 46–53. [in Ukrainian].
13. Obraztsov V.A. (1980). O kriminalisticheskoi klassifikatsii prestuplenii. Vopr. borby s prestupnostiu. M. Vyp. 33. pp. 92–95. [in Russian].
14. Oliinychuk R. (2016). Hrupove porushennia hromadskoho poriadku ta khulihanstvo: problemy rozmezhuвання [Group disorder and hooliganism: problems of demarcation]. Aktualni problemy pravoznavstva. Vypusk 2. pp. 138–141. [in Ukrainian].
15. Pro zakhody shchodo poperedzhennia ta zmeshennia vzhyvannia tiutiunovykh vyrobiv i yikh shkidlyvoho vplyvu na zdorovia naseleння [On measures to prevent and reduce the use of tobacco products and their harmful effects on public health]: Zakon Ukrainy vid 22.09.2005 roku № 52. [in Ukrainian].
16. Khabybullyn T.F. (1974). Borba s khuliganstvom [Fight against bullying]. M.: NIiRIO VShM MVD SSSR. 32 p. [in Russian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.4.29>

**W KWESTII TRANSFORMACJI POJĘCIA „REZYDENCJI PODATKOWEJ”
W USTAWODAWSTWIE UKRAINY W WYNIKU WDROŻENIA RESTRYKCYJNYCH ŚRODKÓW
PRZECIWEPIDEMIologiczNYCH WPROWADZONYCH W CELU ZAPOBIEGANIA
ROZPRZESTRZENIANIU SIĘ CHOROBY ZAKAŻNEJ UKŁADU ODDECHOWEGO COVID-19
NA UKRAINIE WYWOŁANEJ PRZEZ KORONAWIRUSA SARS-COV-2**

Vita Forsiuk

studentka Katedry Prawa Finansowego

Instytutu Prawa

Kijowskiego Uniwersytetu Narodowego imienia Tarasa Szewczenki (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-1564-8527

Forsiuk@gmail.com

Adnotacja. Znaczenie tego artykułu polega na tym, że pandemia choroby zakaźnej układu oddechowego COVID-19 wywołana przez koronawirusa SARS-CoV-2 postawiła rządowi wielu krajów pytanie o potrzebę wprowadzenia nie tylko bezprecedensowych środków kwarantanny, ale stała się pretekstem do zmuszenia wszystkich krajów do dbania o nadzwyczajne środki wspierające biznes, w celu zminimalizowania negatywnego wpływu ograniczenia prawa osób fizycznych do swobodnego przemieszczania się, w tym w ramach komunikacji międzypaństwowej i wprowadzenia specjalnych wymagań, w tym poprzez zakaz prowadzenia działalności gospodarczej w określonym czasie. Celem artykułu jest zbadanie, w jaki sposób środki kwarantanny mogą wpływać na regulację prawną na Ukrainie pojęcia „rezydencji podatkowej”, i sformułowanie zaleceń w celu przewyciężenia potencjalnego ryzyka „sztucznego” nabycia przez osoby statusu rezydenta podatkowego. W artykule rozważa się wpływ restrykcyjnych środków przeciwepidemiologicznych wprowadzonych w celu zapobiegania rozprzestrzenianiu się choroby zakaźnej układu oddechowego COVID-19 wywołanej

przez koronawirusa SARS-CoV-2 na stosunki podatkowe, a w szczególności na regulację prawną „rezydencji podatkowej”, i zaproponowano sposoby przewyciężenia potencjalnego ryzyka „sztucznego” nabycia przez osoby statusu rezydenta podatkowego dla ustawodawstwa krajowego.

Słowa kluczowe: pandemia koronawirusa, osoby fizyczne, podatnicy, rezydencja podatkowa.

THE ISSUE TRANSFORMATION OF THE CONCEPT “TAX RESIDENCE” UKRAINE IN LAW DUE TO THE IMPLEMENTATION RESTRICTIVE ANTI-EPIDEMIC MEASURES TAKEN TO PREVENT THE SPREAD UKRAINE IN ACUTE RESPIRATORY DISEASE COVID-19 CAUSED BY THE CORONAVIRUS SARS-COV-2

Vita Forsiuk

Applicant at the Department of Financial Law

Institute of Law

of Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-1564-8527

Forsiuk@gmail.com

Abstract. The relevance of the article is that the pandemic of the acute respiratory disease COVID-19 caused by the coronavirus SARS-CoV-2 has raised the question of the need for governments of many countries not only to introduce unprecedented quarantine measures, but it has forced all countries to take care of extraterrestrials. measures to support business, in order to minimize the negative impact of restrictions on the right of individuals to free movement, including in the framework of interstate communication and the introduction of special requirements for doing business, including by banning business activities for some time. The aim of the article is to study the question of how quarantine measures can affect the legal regulation in Ukraine of the concept of tax residency and the development of recommendations for overcoming the potential risks of "artificial" acquisition of tax resident status. The article considers the impact of restrictive anti-epidemic measures introduced to prevent the spread of acute respiratory disease COVID-19 caused by SARS-CoV-2 coronavirus on the territory of Ukraine, on tax relations, and in particular on the legal regulation of “tax residence”, and proposes on overcoming the potential risks of “artificial” acquisition of tax resident status by individuals for national legislation.

Key words: coronavirus pandemic, individuals, taxpayers, tax residency.

ДО ПИТАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОНЯТТЯ «ПОДАТКОВЕ РЕЗИДЕНТСТВО» В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ВНАСЛІДОК ЗДІЙСНЕННЯ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ПРОТИЕПІДЕМІЧНИХ ЗАХОДІВ, ЗАПРОВАДЖЕНИХ ІЗ МЕТОЮ ЗАПОБІГАННЯ ПОШИРЕННЮ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ГОСТРОЇ РЕСПІРАТОРНОЇ ХВОРОБИ COVID-19, СПРИЧИНЕНОЇ КОРОНАВІРУСОМ SARS-COV-2

Vita Форсюк

здобувач кафедри фінансового права

Інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-1564-8527

Forsiuk@gmail.com

Анотація. Актуальність статті полягає в тому, що пандемія гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, поставила перед урядами багатьох країн питання необхідності запровадження не тільки безпрецедентних карантинних заходів, однак вона стала приводом для того, щоби змусити всі країни подбати про екстраординарні заходи з підтримки бізнесу з метою мінімізації негативного впливу від обмеження права фізичних осіб на вільне пересування, зокрема, у межах міждержавного сполучення та введення спеціальних вимог до ведення бізнесу, наприклад заборони здійснення господарської діяльності протягом певного часу. Метою статті є дослідження питання, яким чином карантинні заходи можуть вплинути на правове регулювання в Україні поняття податкового резидентства та вироблення рекомендацій щодо подолання потенційних ризиків «штучного» набуття особами статусу податкового резидента. У статті розглядається питання впливу обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених із метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на податкові правовідносини та, зокрема, на правове регулювання «податкового резидентства» та пропонуються шляхи щодо подолання потенційних ризиків «штучного» набуття особами статусу податкового резидента для національного законодавства.

Ключові слова: пандемія коронавірусу, фізичні особи, платники податку, податкове резидентство.

Вступ. Пандемія гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, поставила перед урядами багатьох країн питання необхідності запровадження не тільки безпрецедентних карантинних заходів, однак вона стала приводом для того, щоби змусити всі країни подбати про

екстраординарні заходи з підтримки бізнесу з метою мінімізації негативного впливу від обмеження права фізичних осіб на вільне пересування, зокрема в межах міждержавного сполучення та введення спеціальних вимог до ведення бізнесу, наприклад заборони здійснення господарської діяльності протягом певного часу.

Метою статті є дослідження питання, як карантинні заходи можуть вплинути на правове регулювання в Україні поняття податкового резидентства та вироблення рекомендацій щодо подолання потенційних ризиків «штучного» набуття особами статусу податкового резидента.

Основна частина. Зокрема, у травні 2020 р. Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) в межах своїх Рекомендацій [3] було запропоновано низку способів, за допомогою яких національні уряди можуть полегшити тягар платників податків і надати підтримку підприємствам і приватним особам, що зазнали труднощів із виконанням податкових обов'язків. Наприклад, у межах податкового адміністрування ОЕСР було запропоновано заходи у вигляді: запровадження комунікаційних стратегій, наприклад питання ідентифікації вразливих платників податків і зв'язку з ними; розширення спектра комунікаційних послуг для платників податків, зокрема використання цифрових каналів комунікації, виділених гарячих ліній і більш тривалі години роботи кол-центрів, здійснення політики щодо обмеження податкового контролю шляхом надання відстрочки платежів, призупинення податкових перевірок, продовження термінів подачі документів; скасування штрафів і відсотків за несвочасну подачу податкових декларацій або сплату податків та інші. У сфері податкової політики такі заходи було сформульовано у вигляді коригування авансових платежів на основі перегляду очікуваних податкових зобов'язань, запровадження відстрочки за страховими внесками й податками на заробітну плату для роботодавців і самозайнятих осіб, відстрочка сплати непрямих податків на окремі групи імпортованих товарів (як-от харчові продукти чи медичні вироби), забезпечення прискорення відшкодування ПДВ з бюджету, надання відстрочки або відмова від податків, що стягуються з податкової бази, яка не змінюється залежно від економічного циклу, наприклад податку на майно підприємств чи податку з обігу та звільнення від сплати податків і страхових внесків за понаднормову роботу в соціально значущих сферах, наприклад у сфері охорони здоров'я.

Рекомендації, які запропонувала Україна, було реалізовано шляхом ухвалення цілої низки законодавчих актів (On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Aimed at Providing Additional Social and Economic Guarantees in Connection with the Spread of Coronavirus Disease (COVID-19), 2020; On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Laws of Ukraine Concerning Additional Support to Taxpayers for the Period of Implementing Measures Aimed at Preventing the Occurrence and Spread of Coronavirus Disease (COVID-19), 2020; On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Laws of Ukraine Concerning Support to Taxpayers for the Period of Measures Aimed at Preventing the Occurrence and Spread of Coronavirus Disease (COVID-19), 2020), спрямованих на полегшення фінансового та адміністративного тягара платників податків. Зокрема, тимчасово для здійснення заходів щодо запобігання виникненню й поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) було звільнено від оподаткування податком на додану вартість операції з ввезення на митну територію України та постачання лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання, необхідних для виконання заходів, спрямованих на запобігання виникненню та поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій і пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19), перелік яких визначено Кабінетом Міністрів України; встановлено мораторій на проведення документальних і фактичних перевірок, крім документальних позапланових перевірок із підстав, визначених підпунктом 78.1.8 пункту 78.1 статті 78 Податкового кодексу України (Tax Code of Ukraine, 2011) (перевірки, що проводяться в разі подання декларації, у якій заявлено до відшкодування з бюджету податок на додану вартість, за наявності підстав для перевірки); було продовжено строки щодо подання податкових декларацій, надання платниками податків відповідей на запити контролювальних органів та інше.

Однак водночас поза увагою українського законодавця залишилися питання щодо потенційних ризиків штучного набуття особами статусу податкового резидента через вжиття заходів щодо запобігання виникненню й поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19).

Так, унаслідок пандемії вірусу COVID-19 багато фізичних осіб опинилися у вимушеній ізоляції, через що поза межами їхньої волі може змінитися не тільки характер фінансово-правового зв'язку такої особи з державою, а й аналогічний зв'язок компанії, управління якою здійснює така особа. Вказана проблема не є унікальною для України та вже отримала певні рекомендації для її розв'язання в міжнародній практиці.

Зокрема, 3 квітня 2020 р. ОЕСР було оприлюднено Рекомендації про наслідки кризи COVID-19 для транскордонних працівників та інших осіб, які опинилися не в країні свого звичайного резидентства (OECD Secretariat Analysis of Tax Treaties and the Impact of the COVID-19) (OECD Secretariat Analysis of Tax Treaties and the Impact of the COVID-19, 2020).

ОЕСР, розглядаючи пандемію як форс-мажор, вважає, що перебування в іншій державі через заходи карантину не повинно призводити до виникнення подвійного резидентства і, як наслідок, до подвійного оподаткування осіб, однак усе ж рекомендує надавати роз'яснення щодо застосування вимог внутрішнього законодавства або видавати внутрішні документи та інші вказівки, що будуть спрямовані на мінімізацію або усунення надмірно обтяжливих для платників податків вимог.

Зокрема, виникли побоювання, що обмеження в пересуванні керівників вищої ланки може призвести до «подвійного резидентства» компаній, які ними управляються. Зокрема, така ситуація потенційно можлива в тому разі, коли державами в межах національного законодавства використовуються різні концепції податкового резидентства (наприклад, коли законодавством країни перебування керівника компанії передбачено принцип «місця ефективного управління»), а в межах законодавства особи застосовується принцип «місця

реєстрації»). Однак, на думку ОЕСР, більшість таких ситуацій мають розв'язуватися в межах процедури взаємного узгодження уповноважених органів (mutual agreement procedure), з використанням так званих «residence tie-breaker rules» – правил, що усувають подвійне оподаткування та передбачають врахування всіх факторів і обставин під час виникнення колізії – наприклад, де зазвичай розташовується керівний або виконавчий орган. Водночас ОЕСР наголошує, що критерій «місця ефективного управління» повинен розумітися досить широко – як місце звичайного, постійного ухвалення управлінських рішень. Отже, усі факти й обставини повинні бути перевірені з погляду постійного та звичайного (“usual and ordinary”) управління. Водночас пункт 18 Коментарю до статті 5 Модельної конвенції ОЕСР (Model Tax Convention on Income and on Capital, 2017) вказує, що, навіть незважаючи на той факт, що частина управління компанією може здійснюватися через так званий домашній офіс фізичної особи, це не повинно привести до висновку, що місцезоташування такого «офісу» є під контролем («at the disposal») самої компанії. На думку ОЕСР, для того щоб «домашній офіс» міг вважатися «місцем ефективного управління» для підприємства, він повинен використовуватися керівником чи уповноваженим працівником на постійній основі й безпосередньо сама компанія зазвичай має вимагати від особи використовувати це місце.

Розділ 5 вказаних Рекомендацій ОЕСР присвячений питанням резиденства фізичних осіб. Зокрема, описано два приклади, за яких статус фізичної особи як резидента не повинен змінюватися, навіть якщо така особа відповідає критеріям резидентства країни вимушеного перебування: (i) фізична особа на нетривалий період часу приїхала в країну, резидентом якої не є, і вимушена в ній залишатися через пандемію (наприклад, громадянин міг виїхати в тривале відрядження, у відпустку або до родичів в іншу країну й виявився «замкненим» там з огляду на пандемію) та (ii) фізична особа – працівник був змушений залишити країну свого «поточного» резидентства (за місцем перебування роботодавця) через пандемію, тимчасово повернувшись в державу, резидентом якої він колись був.

На думку ОЕСР, з метою оподаткування доходів фізичної особи вона не може бути одночасно резидентом двох держав із погляду конвенцій про уникнення подвійного оподаткування, через що пропонується послідовно застосувати ієрархію критеріїв для визначення конкретної юрисдикції резидентства. ОЕСР наводить такий порядок визначення резидентства в описаних вище випадках «локдауну» осіб через COVID-19: у ситуації першого прикладу фізична особа, найімовірніше, має пройти тест постійного місця проживання – «permanent home» – наявність житлового приміщення. Однак, якщо вона має таке приміщення в обох країнах (наприклад, одне з них здає в оренду, а фактично проживає в іншому), інші критерії, такі як громадянство або центр життєвих інтересів, можуть бути застосовані далі для визначення країни резидентства. У випадку прикладу № 2 не можна виключати, що, по-перше, особа могла залишатися резидентом у державі «попереднього» президентства; по-друге, особа після повернення в державу «попереднього» резидентства знову набуває статусу резидента згідно з національним законодавством. Незважаючи на те, що в такій ситуації зв'язок особи, спричинений обмежувальними заходами через пандемію COVID-19, з місцем перебування є більш тісним, застосуванню підлягають ті ж «tie breaker rules» – зокрема «Habitual abode» – тест звичайного перебування громадянина, що передбачений у пункті 19 Коментарю до статті 5 Модельної конвенції ОЕСР. Цей критерій є більш широким, ніж тест за кількістю днів перебування в країні, оскільки охоплює також частоту, тривалість і регулярність перебування (в'їзду на територію) в межах конкретної країни.

Якщо оцінювати наскільки вказана проблема є релевантною для України, то варто враховувати таке.

Згідно зі статтею 162 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) (Tax Code of Ukraine, 2011), платником податку на доходи фізичних осіб є фізична особа – резидент, яка отримує доходи як із джерела їх походження в Україні, так й іноземних доходів, або фізична особа – нерезидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні. Тобто Україна фактично дотримується принципу «residence and source taxation system».

Відповідно до пп. «в» пп. 14.1.213 п. 14.1 статті 14 ПКУ фізична особа – резидент – фізична особа, яка має місце проживання в Україні. Водночас у разі якщо фізична особа має місце проживання також в іноземній державі, вона вважається резидентом, якщо така особа має місце постійного проживання в Україні; якщо особа має місце постійного проживання також в іноземній державі, вона вважається резидентом, якщо має більш тісні особисті чи економічні зв'язки (центр життєвих інтересів) в Україні. У разі, якщо державу, у якій фізична особа має центр життєвих інтересів, не можна визначити або якщо фізична особа не має місця постійного проживання в жодній із держав, вона вважається резидентом, якщо перебуває в Україні не менш як 183 дні (включно з днем приїзду та від'їзду) протягом періоду або періодів податкового року.

Аналіз пп. «в» пп. 14.1.213 п. 14.1 ст. 14 ПКУ свідчить про те, що хоча тест «фактичного часу перебування на території держави» має субсидіарний характер у цілях визначення податкового резидентства, однак він набуває вирішального значення, коли виникають труднощі щодо його встановлення за іншими критеріями, як-от громадянство, центр життєвих інтересів, місце реєстрації.

Окрім того, Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних і логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» (On amendments to the Tax Code of Ukraine to improve tax administration, eliminate technical and logical inconsistencies in tax legislation, 2020) було розширено перелік платників податку на прибуток юридичними особами, що утворені відповідно до законодавства інших країн (іноземні компанії) та мають місце ефективного управління на території України.

Відповідно до абз. другого пп. 133.1.5 п. 133.1 ст. 133 ПКУ місцем ефективного управління вважається Україна, якщо дотримується одна або декілька з таких умов щодо іноземної компанії чи її видів діяльності:

а) проведення зборів виконавчого органу іноземної компанії регулярніше в Україні, ніж у будь-якій іншій країні;
б) ухвалення управлінських рішень і здійснення іншої поточної (операційної) діяльності іноземної компанії її посадовими особами переважно здійснюється з України;

в) фактичне управління діяльністю іноземної компанії переважно здійснюється з України, незалежно від наявності в осіб, які здійснюють таке управління, формальних (юридичних) повноважень для такого управління.

Отже, термін перебування фізичної особи в межах України може набувати великого значення для визначення резидентства компанії, якщо така особа входить до складу її органів управління.

Висновки. Отже, можна констатувати, що, незважаючи на досить великий обсяг нормативної підтримки, яка була запроваджена в Україні з метою подолання негативного впливу, що зазнали платники податків унаслідок здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених із метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, українським законодавцем було повністю проігноровано проблему подолання потенційних ризиків для нерезидентів, що опинились в Україні в умовах вимушеної ізоляції, щодо «штучного» набуття такими особами статусу податкового резидента України. Саме тому, на нашу думку, Податковий кодекс України потребує доповнення в такій частині цих норм, як:

– пп. 14.1.213 п. 14.1 ПК України у вигляді – «У цілях цього підpunkту не включається до терміну перебування в Україні період перебування фізичної особи в Україні, що був зумовлений виключно дією обставин непереборної сили та/або іншими незалежними від фізичної особи обставинами зокрема, але не виключно, небезпечною для життя хворобою чи травмою фізичної особи, запровадженням обмежувальних заходів у зв'язку з поширенням небезпечною для життя хвороби».

– пп. 133.1.5 п. 133.1 ст. 133 ПК України – «Не вважається, що ухвалення управлінських рішень і здійснення іншої поточної (операційної) діяльності іноземної компанії її посадовими особами або фактичне управління діяльністю іноземної компанії здійснюється переважно з України, у разі, якщо перебування посадових осіб іноземної компанії в Україні зумовлено виключно дією обставин непереборної сили та/або іншими незалежними від фізичної особи обставинами, зокрема, але не виключно, небезпечною для життя хворобою чи травмою фізичної особи запровадженням обмежувальних заходів у зв'язку з поширенням небезпечною для життя хвороби».

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13, № 13-14, № 15-16, № 17. С. 556. Ст. 112.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 30.03.2020 № 540-IX.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо додаткової підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 13.05.2020р. № 591-IX.
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 17.03.2020 № 533-IX.
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві : Закон України № 466-IX від 16.01.2020 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2020. № 32. Ст. 22.
6. Model Tax Convention on Income and on Capital 2017 (Full Version). OECD, 2017. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/model-tax-convention-on-income-and-on-capital-2017-full-version_g2g972ee-en#page6.
7. *OECD Secretariat Analysis of Tax Treaties and the Impact of the COVID-19*. OECD, 2020. URL https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=127_127237-vsdaagpp2f3&title=OECD-Secretariat-analysis-of-tax-treaties-and-the-impact-of-the-COVID-19-Crisis.
8. *OECD Tax and fiscal policy in response to the Coronavirus crisis: Strengthening confidence and resilience*, OECD, 2020. URL: <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/tax-and-fiscal-policy-in-response-to-the-coronavirus-crisis-strengthening-confidence-and-resilience-60f640a8>.

References:

1. Podatkovy kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine] vid 2 hrudnia 2010 r. No 2755-VI / Verkhovna Rada Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2011. No 13, No 13-14, No 15-16, No 17. S. 556. St. 112. [in Ukrainian].
2. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy, spriamovanykh na zabezpechennia dodatkovykh sotsialnykh ta ekonomichnykh harantii u zviazku z poshyrenniem koronavirusnoi khvoroby (COVID-19) [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Aimed at Providing Additional Social and Economic Guarantees in Connection with the Spread of Coronavirus Disease (COVID-19)]: Zakon Ukrainy vid 30.03.2020 №540-IX. [in Ukrainian].
3. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo dodatkovoi pidtrymky platnykiv podatkov na period zdiisnennia zakhodiv, spriamovanykh na zapobihannia vynyknenniu i poshyrenniu koronavirusnoi khvoroby (COVID-19) [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Laws of Ukraine Concerning Additional Support to Taxpayers for the Period of Implementing Measures Aimed at Preventing the Occurrence and Spread of Coronavirus Disease (COVID-19)]: Zakon Ukrainy vid 13.05.2020 r. №591-IX. [in Ukrainian].
4. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo pidtrymky platnykiv podatkov na period zdiisnennia zakhodiv, spriamovanykh na zapobihannia vynyknenniu i poshyrenniu koronavirusnoi khvoroby

(COVID-19) [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Laws of Ukraine Concerning Support to Taxpayers for the Period of Measures Aimed at Preventing the Occurrence and Spread of Coronavirus Disease (COVID-19)]: Zakon Ukrainy vid 17.03.2020 №533-IX. [in Ukrainian].

5. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo vdoskonalennia administruvannia podatkov, usunenennia tekhnichnykh ta lohichnykh neuzgodzhenosti u podatkovomu zakonodavstvi [On amendments to the Tax Code of Ukraine to improve tax administration, eliminate technical and logical inconsistencies in tax legislation]: Zakon Ukrainy № 466-IX vid 16.01.2020 r., Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 2020, № 32, st.22. [in Ukrainian].
6. Model Tax Convention on Income and on Capital 2017 (Full Version). OECD, 2017. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/model-tax-convention-on-income-and-on-capital-2017-full-version_g2g972ee-en#page6.
7. *OECD Secretariat Analysis of Tax Treaties and the Impact of the COVID-19*. OECD, 2020. URL https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=127_127237-vsdaagpp2t3&title=OECD-Secretariat-analysis-of-tax-treaties-and-the-impact-of-the-COVID-19-Crisis.
8. *OECD Tax and fiscal policy in response to the Coronavirus crisis: Strengthening confidence and resilience*, OECD, 2020. URL: <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/tax-and-fiscal-policy-in-response-to-the-coronavirus-crisis-strengthening-confidence-and-resilience-60f640a8>.

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.4.30>

DO KWESTII NATURY PRAWNEJ INSTYTUCJI UZNAWANIA I UDZIELANIA ZEZWOLENIA NA WYKONYWANIE ORZECZEŃ ARBITRAŻOWYCH

Anait Choperia

magister prawa,

aspirant Katedry Postępowania Cywilnego

Institutu Prawa

Kijowskiego Uniwersytetu Narodowego imienia Tarasa Szewczenki

ORCID ID: 0000-0001-6161-5031

anait3@ukr.net

Adnotacja. W artykule przeanalizowano teoretyczny i prawny charakter instytucji uznawania i udzielania zezwoleń na wykonywanie orzeczeń arbitrażowych. Oceniono rolę sądów państwowych w systemie arbitrażu i określono, na jakich elementach teoretycznych i legislacyjnych opierają się uprawnienia arbitrażu do rozstrzygania sporów oraz uprawnienia sądów państwowych do uznawania i udzielania zezwoleń na wykonywanie orzeczeń arbitrażowych, a także ułatwiono rozpatrywanie spraw prywatno-prawnych przez arbitraż. Stwierdzono, że instytucja ta jest formą realizacji przez państwo monopolu na wykonywanie wymiaru sprawiedliwości i stosowanie środków przymusu państwowego, oraz formą rządowej kontroli stosunków publicznych w odniesieniu do arbitrażowego rozpatrywania sporów prywatno-prawnych w celu ochrony praw i uzasadnionych interesów uczestników ugody arbitrażowej.

Słowa kluczowe: arbitraż, międzynarodowy arbitraż handlowy, uznanie i udzielenie zezwolenia na wykonanie orzeczenia arbitrażowego, orzeczenie arbitrażowe.

REGARDING LEGAL NATURE OF THE INSTITUTION OF RECOGNITION AND GRANTING PERMISSION TO ENFORCE ARBITRAL AWARDS

Anayit Khoperiya

Master of Law,

Postgraduate Student at the Department of Civil Procedure

Institute of Law

of Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0001-6161-5031

anait3@ukr.net

Abstract. The article deals with the theoretical and legal nature of the institution of recognition and granting permission to enforce arbitral awards. The author has analysed a role of state courts in the arbitration proceedings system. As well, the author covered the issue of the theoretical and legislative components of the arbitral tribunal's authority to resolve disputes, and the authority of state courts to recognize and grant enforcement of arbitral awards and to support the arbitration proceedings. The author has overviewed thoughts and conclusions of different scientists and researchers regarding the concept of arbitration legal nature, including sources of authority of arbitral tribunals and their interaction with state courts. In particular, author paid attention to the problem of state's monopoly to conduct justice and to use